

## MLADI I DUHOVNA ZVANJA

Juraj BATELJA

Tema *Mladi i duhovna zvanja* vrlo je bremenita. Njezinu slojevitost razmotrit ćemo kao važan pastoralni rad ne gubeći iz vida doktrinarnu smjernicu. Dapače, one nam daju naslutiti preobilnu ljubav i zauzetu skrb što ih u odnosu na duhovna zvanja Crkva iskazuje mladima. Riječ je o zvanjima čvrsto povezanim uz sakramental Reda o pozivima na življenje evandeoskih savjeta u redovničkim zajednicama i sekularnim institucijama koje je Crkva odobrila, te o misijskim zvanjima koja su prijeko potrebna za zasadivanje Crkve tamo gdje ona još nije prisutna ili je usporeno njezino sretno otpočeto djelovanje. Ta su zvanja po svojoj biti ugrađena u samu strukturu Crkve i ona osjeća konstitucionalnu i funkcionalnu potrebu njihove realizacije.<sup>1</sup>

Odrednicu ovom izvještaju daje pojam mladi. Pri tome ne isključujem predmladenačko doba života u kojem subjekt može biti nezreo za odluku o životnom zvanju, ali ne premlad za razmišljanje o životnom pozivu. Izvještaj je sročen u dva

<sup>1</sup> Usp. Pavao VI, *Poruka za V. svjetski dan molitve za zvanja*; hrvatski prijevod donosi *Službeni vjesnik nadbiskupije zagrebačke*, 3/1968, str. 27–30. Budući da ću citirati više papinskih poruka za Svjetski dan molitve za zvanja, to ću se služiti za njihovo navođenje skraćenicom SDMZ, a za Službeni vjesnik nadbiskupije zagrebačke upotrebljavat ću skraćenicu SVNZ.

Valja imati na umu da je temeljni i konačni poziv čovjekov poziv na spasenje, a kršćanin ga jasno razabire i slijedi kroz poziv na svetost (usp. LG 40) i poziv na služenje (usp. LG 36). Taj se poziv konkretno ostvaruje u staleškom životu: brak, posvećeni život u raznolikim mogućnostima ostvarenja, udovištvo i djevičanstvo, te u pozivima na posebne službe u Crkvi: svećenici (biskupi i prezbiteri), dakoni, katehisti i dr. Usp. A. Altana, *Vocazione cristiana e ministeri ecclesiali*, Ed. Rogate, Roma, 1980, str. 30–41; R. Gerardi, *Ministeri dei laici e sacramenti*, Ed. Rogate, Roma, 1980, str. 7–37. Pastoral zvanja i evangelizacija mladih predočuju i navješćuju te pozive tako da mladi čovjek može otkriti, slijediti i ostvariti svoje specifično poslanje i u svijetu i posebnim poslanjem u Crkvi. Želim naglasiti da II. vatikanski sabor takvom pastoralu i evangelizaciji daje jasne smjernice kad ističe razliku između svjetovnih-laičkih poziva i poziva za svetu službu ili na posebno svjedočanstvo redovničkog staleža odobrenog od Crkve, usp. LG 31. O životu kao pozivu, o kršćanskom pozivu i različitim pozivima u Crkvi usp. M. Conti, *La vocazione nella teologia postconciliare*, u: B. Giordani, *Risposta dell'uomo alla chiamata di Dio*, Ed. Rogate, Roma, 1979, str. 9–25; F. Marinelli, *Parrocchia a coscienza ministeriale*, u: AA. VV. *Pastorale vocazionale in parrocchia*, Ed. Rogate, Roma, 1978, str. 25–80; C. Castagnetti, *Vocazione*, u: *Nuovo Dizionario di Spiritualità* (a cura di De Fiores S. & Goffi T.) Ed. Paoline, Roma, 1979, str. 1692–1707; M. Vidal, *Au service de l'Evangile et de l'Eglise des Ministres ordonnés*, u: *L'appel au ministere presbyteral*, Ed. Pretres Diocesains – Paris, 3–4/1983, str. 159–170.

dijela. Prvi dio razlaže povezanost između pastoralala mladih i pastoralala zvanja, a u drugom se dijelu pretresa o praktičnim smjernicama glede animacije duhovnih zvanja.

## I. PASTORAL MLADIH I PASTORAL ZVANJA

Drugi vatikanski sabor kaže da mladež u današnjem društvu znači važnu snagu.<sup>2</sup> Napominje da ju je potrebno obogatiti kršćanskim odgojem,<sup>3</sup> a s osobitom pozornošću i toplinom pristupa mladima kad ih želi potaknuti na razmišljanja i suradnju s obzirom na duhovne pozive.<sup>4</sup> Taj saborski nauk upućuje na razmišljanje kako bi pastoral mladih bio nepotpun i nedjelotvoran kad se ne bi otvorio potrebama zvanja. Upravo zbog te činjenice što se briga za mlade i skrb za duhovna zvanja prožimaju proistječe osobitost pastoralala zvanja. Što je dakle pastoral zvanja? Završni dokument 2. međunarodnog kongresa delegata biskupskih konferencija za duhovna zvanja kaže da pastoral zvanja uključuje postupnu i temeljitu izobrazbu mladih i njihovo uvođenje u život po vjeri, u razumijevanje identiteta i poslanja Crkve kao zajednice i službe, uvođenje u otkrivanje osobnog poziva i poslanja, te stjecanje sposobnosti da se osobno iskustvo i iskustvo zajednice gleda u svjetlu riječi Božje.<sup>5</sup> Ovome treba dodati da se poziv na Bogu posvećeni život ne tiče samo pojedinog čovjeka, nego se dotiče cijele Crkve, jer poziv nastaje i razvija se u Crkvi. Ona ga napokon zajednički nosi na cijelom njegovu razvojnom putu.<sup>6</sup>

Dobro je uočiti kako pastoral zvanja nije isto što i animacija zvanja, koja je u svom teološko-pastoralnom značenju specifična akcija da se probudi svijest odgovornosti za duhovna zvanja i provede suradnja između osoba i ustanova kršćanske zajednice, akumulirajući duhovni i materijalni potencijal, brižno se koristeći kerigmatskim, liturgijskim, sakramentalnim i katehetskim momentima života Crkve.<sup>7</sup>

### PRATITI MLADE U SVAGDAŠNJICI ŽIVOTA

Ovaj dio izvještaja nastoji uočiti osobu na njezinu putu k pravom životnom zvanju, a to je jedini ispravan put na kojem će se prepoznati i duhovni poziv. Promatramo zvanje kao osobni odgovor na Božji poziv. Pri tome zapažamo kako je radanje jednog zvanja uvijek jedinstven i originalan čin, upravo kako je osobita povi-

---

2 AA 12.

3 GE 2.

4 Usp. OT 2; PO 11; AG 16; 23–26.

5 Usp. *Razvoj pastoralala zvanja u mjesnim Crkvama*, KS, Dokumenti 65, Zagreb, 1983, str. 72–74, br. 42.

6 Usp. *Ibid.*, str. 81, br. 49.

7 Usp. E. Menghini, *L'identità dell'animatore vocazionale oggi*, u: *Rogate Ergo* – Roma, 3/1980, str. 2–4, 3; J. Esquerda Bifet, *Teologia pastorale dell'animazione missionaria*, u: AA. VV., *Missiologia oggi*, Ed. Urbaniana University Press, Roma, 1985, str. 67–95, 69ss.

jest svake pojedine osobe i Božje intervencije u njezin život.<sup>8</sup> Jasno je da će s rastom osobnosti odgovor poprimati konkretne oblike i jasnije sadržaje već prema tome hoće li osoba impulse božanske inicijative snažnije i jasnije doživjeti i uočiti.

Prvotno je važno zamijetiti da zvanje ima dijaloško značenje: osoba pristaje na ponudu Božje riječi i tu započinje put udvoje, a sputnici su Duh i duša.<sup>9</sup> Ono što će pospješiti taj razgovor i usmjeriti ga na posvema konkretan oblik životnog zvanja jest molitveno raspoznavanje „znakova” zvanja u kojem se jako zauzmiče mladi čovjek i prihvaćanje započetog puta u krugu obitelji, u župnoj zajednici, ili u krugu vjeronaučne zajednice mladih kao i od samog navjestitelja Božje riječi. Istom kad se kroz topao ljudski prihvata unaprijedi uspostavljeni dijalog zvanja, preporodno će djelovati češći sakramentalni život. Forsiranje sakramentalnog života kod mladih, a ne osjetiti ritam za njihov životni put koji prolazi teškoću molitve, jer im je teško ostati vjernima molitvenom životu i često ih se doima kao tapkanje u mraku, ne zapaziti krizu vjere, pogotovu kad su primjeri žive vjere rijetki a Crkva potisnuta na rub društva ili razapeta na stup svijeta, ne uvidjeti teškoće što ih donosi afektivno i seksualno sazrijevanje do ispravne ljubavi i odbacivanja egocentričnosti i egoizma, ne bi bio znak ozbiljne pastoralne akcije među mladima.<sup>10</sup>

Svagdašnji je život, dakle, prostor gdje se naviješta i ostvaruje zvanje. Ako ne vidimo mlade na tom mjestu i u tom okviru, svaki bi, pa i teološki, govor o zvanju bio manjkav i nefunkcionalan. Ne uočiti nelagodnost i sumnjičavost mladih današnjice pred problemom nezaposlenosti i nesigurne budućnosti, bilo bi ne samo povijesno sljepilo nego duhovno mrtvilo. Ta nelagoda mladih mora postajati i nelagoda Crkve, jer svaki je čovjek u svojoj svagdašnjici put Crkve<sup>11</sup> i zato mora pred mladima nastupati s pojačanom, uvijek novom biblijskom nadom. Znakovit bijaše, za jasnoću ovih riječi, onaj naglašeni i spontani pljesak što se na zboru mladih u Godini mladih prolomio u zagrebačkoj prvostolnici na ove Papine riječi: „Ne gubite nadu! Dok se odgovorni u društvu trude da nađu odgovarajuća rješenja, ja vas želim podsjetiti, dragi mladi, da u vinogradu Gospodnjem nema nezaposlenosti.”<sup>12</sup>

---

8 G. Sovernigo, *Ecco manda me. La mia ricerca vocazionale*, Ed. Elle Di Ci, Torino, 1985, str. 26: „Radanje jednog zvanja je uvijek izvoran i jedinstven čin kao što je osebujna povijest svake pojedine osobe. Svaki ljudski događaj uvijek je monografija, osobito ako je spoznat iznutra... U prvotnom stanju susreće se osnova zvanja tako rano sazrela da je se brka s najstarijim uspomena obiteljskog života... U drugim prilikama projekt zvanja rađa se naglo, s obraćenjem ili povratkom na vjeru, u susretu čovjeka s osobnim Bogom... Najčešće se plan zvanja razrađuje polagano, promiče ga oduhovljena narav koja je kroz više ili manje ustrajne vježbe očvrstnula u raspoloživosti za Boga i Božje znakove”; usp. R. Zavalloni, *Contributo dell'esperienza psico-clinica al problema vocazionale*, u: *Seminarium*, Ed. Libreria Vaticana, 2/1983, str. 234–245.

9 Usp. G. Sovernigo, *Ecco manda me...*, nav. dj., str. 39ss.

10 Usp. *Ibid.*, str. 31–36; S. Bisignano, *La proposta vocazionale come e dove?*, u: AA. VV. *Giovani oggi. Quale proposta vocazionale?*, Ed. Rogate, Roma, 1984, str. 72–74.

11 Ivan Pavao II. *Redemptor hominis*, KS, Dokumenti 56, Zagreb, 1980, br. 14. i 18.

12 Ivan Pavao II. *Pismo prigodom susreta mladih katolika u Zagrebu na proslavi Međunarodne godine mladih*, u: SVNZ 8/1985, str. 229–231, 230.

Sabor ističe da dužnost promicanja zvanja obvezuje svu kršćansku zajednicu.<sup>13</sup> Mladi su na svojstven način uključivi u to djelo. Može ih se i mora za nj zainteresirati i u nj uključiti. No, ako ih se uzima kao objekt, a ne prihvaća kao suradnike i subjekte tog apostolata, neće se te smjernice urezati u njihovo srce. Na drugom mjestu Sabor potiče svećenike da u radu s mladima tako djeluju da privuku njihova srca prema svećeništvu.<sup>14</sup> Vrsno obavljanje svećeničke službe i radosno predanje Evanđelju mogu biti početni impulsi za sveti poziv, ali će on tek kroz razgovor i suradnju poprimiti konkretne oblike i jasne ciljeve. Znakovito u tom prednjači Ivan Pavao II. Piše, naime, u poruci za 21. svjetski dan molitve za zvanja ovo:

„Htio bih se pojedinačno s vama susresti, dozvati vas imenom, otvoreno govoriti s vama o stvarima koje su naročito važne ne samo za vas, već i za čitavo čovječanstvo. Htio bih vas pojedinačno pitati: Što ćeš biti u svom životu? Koji su tvoji planovi? Jesi li ikad pomislio da svoj život posvetiš potpuno Bogu? Misliš li da postoji nešto uzvišenije od toga da Isusa dovodiš ljudima i ljude Isusu?“<sup>15</sup>

Takav otvoren pristup, što respektira osobnu slobodu izbora, ali je jasna ponuda životnog ostvarenja, može biti trenutak milosti za mladog sugovornika kako bi lakše spoznao Božji zov; može to biti trenutak istine u svjetlu koje će on usmjeriti kvalitetu svoje osobnosti u čvrstoću duhovnog uspona.<sup>16</sup> Primjereno je to izrekla Mala Terezija riječima: „Napokon sam našla svoje zvanje... U srcu Crkve bit ću ljubav.“<sup>17</sup>

#### PRUŽITI SVJEDOČANSTVO I RAZUMIJEVANJE

Suživot s mladima, razumijevanje za njihove probleme, pružanje pomoći da svoje vrijeme i svoj život žive u svjetlu vjere i objavljene istine, početno je stanje u kojem se mladić i djevojka otvara problemu duhovnog poziva. Iluzorno je očekivati da će izvanredna sredstva ili spektakularne priredbe umnožiti, po sebi, crkvene pozive. Jasno je da se Crkva ne može odreći i tih pomagala, ali se njezin rad ne smije u tom iscrpljivati. Mladi očekuju da se dođe među njih, da se s njima podijeli radost i tjeskoba života, i to radosno i otvorena srca. Svećenik, redovnik (ili redovnica) koji s radošću živi svoje zvanje među mladima, koji je svjedok ljubavi, pobornik istine, promicatelj pravde, vršitelj evandeoskog morala dovoljno je rječit da se u srcu mladih rodi želja ostvariti sličan ideal: samoostvarenje u Kristu. Često se

13 OT 2.

14 Ibid.: usp. PO 11.

15 Ivan Pavao II, *Poruka za 21. SDMZ*, u: SVNZ 4/1984, str. 120–123, 122.

16 Usp. G. Sovernigo, *Ecco manda me...*, nav. dj., str. 37: „To je čin poštovanja i povjerenja. Može biti trenutak svjetla i milosti“, Ivan Pavao II, *Poruka za 20. SDMZ*, u: SVNZ 3, 1983, str. 120–122, 122.

17 *Povijest jedne duše, rukopisi A, B, C*, Izd. Nadbiskupski duhovni stol – Glas Koncila, Zagreb, i oci karmelićani, Remete, 1984<sup>5</sup>, str. 182.

naime, zaboravlja da prijedlog ili ponuda zvanja dolazi kao kruna života u evanđeoskoj istini. Vidovita je i značajna misao Pavla VI. da će zajednica koja ne živi evanđeosku velikodušnost biti siromašna duhovnim zvanjima.<sup>18</sup>

Temeljno je u radu s mladima s obzirom na duhovna zvanja stvoriti klimu povjerenja i iskrenosti i pomoći im „otvoriti oči“ za njih same kako bi shvatili veličinu i dostojanstvo svog života i znali zapaziti i odgovoriti na one potrebe i ljudske probleme što ih susreću u svojoj svagdašnjici. Treba im omogućiti što trezveniji prijelaz od „ne vidjeti“ te probleme i potrebe do mogućnosti da ih sami na se preuzmu, da ih suoče i rješavaju nesebično, s onom malo znanja i mogućnosti koje osjećaju da posjeduju. Tu se moraju radati njihove odluke, objektivne i slobodne. Jasno je da one imaju svoju ranjivost i ograničenost. Ali, posjeduju dinamičku snagu rasta i oplemenjivanja.<sup>19</sup>

Suradnik zvanja ili duhovni voda unjet će naći pravi lijek toj ranjivosti i rast usmjeriti sigurnim putem. On tada nastupa da im pomogne da izidu iz skučenosti, zakopčanosti, nebrige, nerada, iz sheme koja ih zatvara u konzumizam, hedonizam, te pravodobno upozoruje na stupice: doći što brže do materijalne neovisnosti, socijalnog prestiža, misliti samo vremenski i uživati bestidno, sve gledati materijalno i živjeti bezbožno. Svojom riječju i primjerom animator mladih omogućuje da mladi čovjek u toj fazi života sve ono što u svom poletu i hirovitosti želi da bude „neposredno i odmah“ počne gledati nadnaravnom i providencijalnom optikom. To je tren da on „dilatato corde“ – širokogrudno pomogne pobjeći – izići iz nutarnje borbe koja je zahvatila mladog čovjeka a očituje se u protivnostima između onoga što osoba jest i što bi htjela biti unatoč djelovanju Duha Svetoga (usp. Gal 5, 16–17).<sup>20</sup>

To je vrijeme pojačanog odgoja u duhovnoj dimenziji kada je potrebno jasnije navijestiti, prenositi i pojašniti vrijednosti i ideale Isusa Krista. Ona je, doduše, nedjeljiva od psihološke dimenzije odgoja. Ona pomaže da osoba zamijeti vlastite otpore da ostvari te ideale kako bi ih mogla riješiti ili da tim otporima barem ne podleigne. To je faza fokus, kulminantna točka u kojoj se stječe i prožima zrelost odluke za zvanje i psihološka zrelost, jer „samo onaj koji je nutarnje slobodan bit će sposoban odreći se samoga sebe radi Krista i darovati se potpuno, ne do osobe savršene, ali usavršavajuće“.<sup>21</sup>

#### POŠTIVATI RITAM OSOBNOG SAZRIJEVANJA

To je, eto, tek nekoliko sastojnica koje obilježuju mlade u životnom dodiru s duhovnim zvanjem. Želim istaknuti da odluka za duhovni poziv mora proći fazu

18 Usp. Pavao VI. *Poruka za 7. SDMZ*, u: SVNZ 4/1970, str. 81–83, 82.

19 Usp. S. Bisignano, *La proposta vocazionale oggi come e dove?*, u: AA. VV., *Giovani oggi. Quale proposta vocazionale?* nav. dj., str. 76ss.

20 Usp. S. Bisignano, *La proposta....* nav., dj. str. 77ss; A. Manenti, *La formazione dell'anima-tore vocazionale*, u: *Rogate ergo*, 3/1980, str. 8–11; *Razvoj pastoralna zvanja....* nav. dj., br. 48–56.

21 Usp. A. Manenti, *La formazione....* nav. dj., str. 9.

temeljnog sazrijevanja za život jer će samo na čvrstoj ljudskoj i solidnoj duhovnoj osnovi moći graditi projekt osobnog života što ga zacrtava nevidljiva ruka milosti; ako je taj život natopljen evandeoskim osvjedočenjem i pun iskustva vjere što se raspoloživo otvara volji Božjoj, s lakoćom će se ostvariti suradnja što je otpočinje Božji zov a upotpunjuje spreman odgovor pozvanoga. Zorno je to naznačeno u životu proroka Izaije, koji na Božji poziv spremno odgovara: „Evo me, mene pošalj” (Iz 6, 8). Važno je pri tom poštivati ritam osobnog sazrijevanja: niti prevelika žurba niti bilo kakva prisila. Tolika su zvanja prerano ugasla jer su požurena „novačenjem”. Ono što je bitno jest neprekidno oživljavanje krsne milosti, unapređivanje pozitivnih sklonosti i podržavanje psihodinamičke ravnoteže kako bi mladi stvor mogao nadvladati možebitnu krizu identiteta te ideale zvanja tako postaviti u život da su oni psihološki u središtu budućeg njegova života i da ih doživljava, premda ponuđene od osobe ili ustanove, kao svoj osobni ideal.<sup>22</sup>

Ni u jednom trenutku ne smijemo zanemariti da je zvanje poziv na osobnu ljubav koju opečačuje subjektivna i socijalna dimenzija: moj je zalag za mistično Tijelo Kristovo — ja se životno ugrađujem na specifičan način u život Crkve. Upravo zato moraju govor i svjedočanstvo o zvanju biti obilježeni jasnim kristovskim sadržajem, trinitarnim zrenikom, istinskom crkvenošću i biblijskom katehezom. Što želim reći?

#### KRISTOVSKI POGLED NA DUHOVNA ZVANJA

Istina o duhovnom zvanju razaznaje se samo u svjetlu odgovora na pitanje: „Tko je Isus Krist?” Iz Krista, naime, proizlazi svećeništvo Novoga zavjeta: bilo ono zajedničko — vjernika, snagom krštenja, bilo ono ministerijalno, snagom sakramenta Reda; od Krista potječe dar evandeoskih savjeta i zapovijed misijskog rada. Samo proživljena prisnost, iz dana u dan, s njim i u njem i po njem može roditi i unaprijediti u mladenačkom srcu volju neopozivog darivanja, bez kompromisa, s

---

22 M. L. Rulla — F. I. Moda — J. Ridick, *Struttura psicologica e vocazione; motivazioni di entrata e di abbandono*, Ed. Marietti, Torino, 1977. str. 49: „Izložili smo pretpostavku da se pojedinac odlučuje za redovnički život jer želi ostvariti svoj osobni ideal u okviru jedne osebujne redovničke ustanove. U tom smislu možemo reći da je redovničko zvanje ostvarenje vlastitog ideala u posve određenim prilikama. Taj osobni ideal u konkretnoj situaciji biva rezultat dviju sastavina: 1) one po kojoj pojedinac izriče želju što želi biti, svoj osobni ideal. 2) druga je u idealima što ih predlaže ustanova, a koje on prihvaća. Taj ideal ostvarenja sebe u određenim prilikama od bitne je važnosti za ulazak u novicijate ili sjemenište, i samo će tada moći biti i ostati psihološki u središtu budućeg života i redovničkog poziva ako je istodobno nepristrano i slobodno izabran”; usp. M. L. Rulla, *Psicologia del profondo e vocazione: le persone*, Ed. Marietti, Torino, 1975. str. 70ss. Želim ovdje naglasiti da je važno u mislima i djelovanju mladih stvoriti takvo ozračje u kojem će oni moći izvorno i stvarno prosuđivati o svom životnom pozivu i o njem imati ispravno poimanje. I za laički i za svećenički, odnosno redovnički poziv nije dovoljno poimanje kao da je dotični za to zvanje predodređen niti pretpostavka da je dovoljno upustiti se u avanturu traženja životnog poziva. Bitno je da se mladi čovjek uputi prema određenom cilju, potpomognut psihološkim i društvenim potrebama što za njega utjelovljuju volju Božju. Usp. B. Giordani, *Risposta dell'uomo...*, nav. dj., str. 36ss; G. Sovernigo, *Ecco manda me...*, nav. dj., str. 38s, 101s i osobito str. 211–235.

uvijek novom i prodornom radošću.<sup>23</sup> Upravo tu počinje razmišljanje da će takav biti navještaj i oživotvorenje duhovnog poziva kakav je navještaj i svjedočanstvo o Kristu Gospodinu.

#### TRINITARNI ZRENIK

Gledan s Božje strane, poziv je misterij vjere što se ugrađuje u bogatstvo života Presvetog Trojstva: „Bog zove na postojanje, na život, na ljubav, na spoznaju Boga, na suradnju u djelu stvaranja; Sin zove sve na spasenje, a neke poziva da još potpunije sudjeluju u njegovoj misiji spasenja” (usp. Mk 1, 17); Duh Sveti dijeli među vjernike svakoga staleža također posebne milosti za obnovu i veću izgradnju Crkve. Tako je zvanje plemenit odgovor na Božji poziv, širokogrudno uključivanje u Božji naum spasenja i u Božji život i zalaganje da se on ostvari.<sup>24</sup>

Snagom te spoznaje mladi će čovjek moći donijeti svoju odluku za duhovno zvanje i u njoj ustrajati ako gaji svojevrsan duhovni život što ga nadahnjuju i u njegovoj duši opečaćuju osobitosti odnosa prema osobama Presvetog Trojstva.

#### CRKVENOST DUHOVNIH POZIVA

Valja uočiti i eklezijalni oblik duhovnog poziva. U ovo postkoncilsko doba svjedoci smo kako je govor i odnos o temi Crkva—zvanje i osoba—zvanje proširio vidike. Odnos koji je promatrao kao teološko nasljeđe trinom: Bog—zvanje—Crkva, po kojem se „zvanje” ili poziv tumači pretežno u domašaju „privatne i osobne milosti” da bi bio predan Crkvi, zamijenjen je drugim, a taj donosi posve drukčiji redosljed: Bog—Crkva—zvanje.<sup>25</sup> Taj novi govor predstavlja zvanje ne kao nešto tik do Crkve, već ga smješta u središte njezina života. Dobro je vidjeti kako je II.

23 Usp. Pavao VI, *Poruka za 15. SDMZ*, u: SVNZ 3/1978, str. 55–57, 56; Ivan Pavao II, *Poruka za 19. SDMZ*, u: SVNZ 4/1982, str. 138–140, 139.

24 Pavao VI, *Poruka za 10. SDMZ*, u: SVNZ 3/1973, str. 78–80, 79.

25 Usp. A. Ambrosiano, *Presentazione*, u: AA. VV., *Giovani oggi...*, nav. dj., str. 5–8, 5. Govoreći o prenošenju naglaska što prati teologiju zvanja usmjeravajući mlade ljude da pronađu svoj životni poziv i osmisle kršćansko zvanje u svijetu i da razmišljaju i odgovore na raznovrsne pozive i zvanja što ih Gospodin upućuje za specifično sluzenje Crkvi i svijetu, oslanjajući se na misli Ivana Pavla II. Valorizirajući ređeničko-ministerijalno svećeništvo i revalorizirajući opće krsno svećeništvo vjernika Papa se ovako obraća mladima: „Trebalo je zamijetiti da se, u vrijeme prije II. vatikanskog koncila, pojam 'zvanja' primjenjivao prije svega na svećeništvo i redovništvo, kao da je Krist upravo svoj evanđeoski 'sljedi me' samo za te slučajeve. Koncil je proširio taj pojam. Svećeničko i redovničko zvanje zadržali su svoj posebni značaj i svoju sakramentalnu i karizmatiku važnost u životu Naroda Božjega. Ali, istodobno, svijest, obnovljena od II. vatikanskog koncila, u sudjelovanju svih krštenih u *trostrukom poslanju* Kristovu, proročkom, svećeničkom i kraljevskom, kao i svijest o *opcem zvanju* na svetost (usp. LG 39–42), čine da svako čovjekovo životno zvanje kao kršćansko zvanje odgovara evanđeoskom pozivu.” Ivan Pavao II, *Poruka mladima u Međunarodnoj godini mladih, Na Cvjetnu nedjelju Muke Gospodinove, godine 1985*; hrv. izd. priredio Glas Koncila, Knjižnica „Kovčeg” 20, Zagreb, 1985, str. 39s., br. 9.

vatikanski sabor nauk o duhovnim zvanjima i s njime uključno pastoralno djelovanje uključio u samu teologiju o Crkvi.

Takav kvalitativni pomak jasnije naznačuje crkvenost zvanja te djelotvornije tumači posredništvo Crkve u odnosu prema svetim pozivima. Ona je dužna ne samo promicati duhovna zvanja već ih mora privedi do punine.<sup>26</sup> Iz te spoznaje spontano se nameće razmišljanje kakvo je zaiskrilo i u prethodnom kristovskom pogledu na zvanja da će se u širini djelatnosti i učinkovitosti navještaja duhovnih zvanja oslikati nauk i govor o Crkvi. Ako tomu pridodamo Prvosvećenikove riječi da su duhovna zvanja potvrda vitalnosti Crkve,<sup>27</sup> možda će taj nauk ubuduće biti prodorniji i govor jasniji.

#### BIBLIJSKA KATEHEZA

Dogmatska konstitucija o božanskoj objavi navodi ove riječi sv. Jeronima: „Ne poznavati Pisma, to je ne poznavati Krista.”<sup>28</sup> Citiram ih kao temeljnu pripomenu za važnost biblijske kateheze u animaciji duhovnih zvanja. Biblijski govor, naime, nije samo pojašnjenje svetog teksta niti je pukog informativnog značenja, nego teži probuditi vjeru, nadu i ljubav, proizvesti događaj spasenja.<sup>29</sup> Upravo zato biblijska kateheza mora omogućiti svojstvenim putem navještaja i odgovarajućim načinom interpretacije da Gospodinova osoba, po studiju, molitvi i čitanju Svetog pisma, postane familijarna, i učiteljima i slušateljima Božje riječi.<sup>30</sup>

Pri spoznaji da prizori pozivanja čine najdojmljivije strane Biblije koji „uprisutnjuju Boga u njegovu veličanstvu i misteriju, a čovjeka u svoj njegovoj istinitosti, u njegovu strahu i plemenitosti, u njegovim mogućnostima opiranja i prihvaćanja”,<sup>31</sup> biblijska kateheza će uzrastojati tako iznijeti i ispriopjediti biblijski tekst da on postane uzrokom i poticajem razgovora o njemu, koji će zaiskriti dramatsku zbilju prizora što će međusobno dublje povezati slušatelje i usmjeriti njihovu pozornost na pravo značenje biblijskih osoba i radnji, te potaknuti želju sluša-

26 Usp. OT 3; 4; 6; 8; AG 16; PO 11; *Codex Iuris Canonici*, can. 234–259.

27 Usp. Pavao VI, *Poruka za 1. SDMZ*; hrvatski prijevod objavio je *Vjesnik dakovacke biskupije*, br. 4/1965, str. 71–72.

28 Sv. Jeronim, *Comm. In. Is., ProL*; PL 24, 17; usp. DV 25.

29 Usp. G. Bonato, *Bibbia e catechesi*, Ed. Elle di Ci, Torino, 1981, str. 146. Dobro je imati na pameti da kateheza nije samo predstavljanje svetopisamskih tekstova slušateljima već je uvođenje u misterij spasenja što ga slušatelj hic et nunc na se primjenjuje: istodobno se slušatelj prosvjetljuje tom istom tajnom spasenja koju biblijske stranice, oživljene i vjerodostojne po uskrsnom Kristu, donose izvornom i čistom. Usp. C. Bissoli, *La Bibbia nella catechesi. Problemi e orientamenti*, Ed. Elle Di Ci, Torino, 1978, str. 26ss. Kateheza je dakle navještaj vjere i uvođenje u shvaćanje tajni spasenja: uključuje navjestiteljsku (kerigmat-sku) i odgojnu dimenziju. Suodnos koji između njih postoji dobro je definirao H. Niederstrasser: „Navještaj (kerigma) bez odgoja je slijep, a odgoj bez navještaja je prazan.” Navodim prema C. Bissoli, *Bibbia e educazione*, Ed. LAS, Roma, 1981, str. 347.

30 Za dublje spoznaje o tome dobro je konzultirati već navedenu studiju C. Bissoli, *La Bibbia nella catechesi...*; osobito su poticajne str. 26–32.

31 *Rječnik biblijske teologije* (uredio X.-L. Defour i suradnici), hrv. izdanje, KS, Zagreb, •1969, str. 913.



telja da se poistovjećuju s biblijskim osobama i situacijama, te primijeniti poruku svetog teksta na svoj svagdašnji život.<sup>32</sup> Samo će tako naviještena i prihvaćena riječ Božja prosvjetljivati osobu i osvjetljivati njezin svagdašnji hod i situaciju.

No, za shvaćanje biblijskog teksta moramo se isto tako poslužiti prizorima iz života, gestama i situacijama koje su na razini subjekta koji nas sluša i one će biti to djelotvornije što su prisutnije u njegovu životu ili ih je doživio ili ih vidi oživljene i sretno primijenjene kod drugih.<sup>33</sup>

## II. ANIMACIJA DUHOVNIH ZVANJA

Pripomenuo sam u prvom dijelu izvještaja da je animacija duhovnih zvanja svojevrsna akcija kojoj je svrha probuditi svijest odgovornosti Božjeg naroda za svete pozive te provesti potrebnu suradnju između osoba i ustanova da bi došlo do njihova buđenja i ostvarenja. Među mladima ta će akcija biti obilježena svojstvenim opsegom rada i načinom pristupa. Sažeto donosim ovakav pregled rada i mogućnosti:

1. *Pogled na ustanove i situaciju mjesne Crkve.* — Crkveni dokumenti ističu da se animacija crkvenih zvanja sastoji u jedinstvenom pastoralu svih zvanja a nosi ga i koordinira nacionalni i biskupijski centar za zvanja s jasnom referencijom na nacionalni plan o zvanjima.<sup>34</sup> Budući da odlučujući elementi služiteljskih zvanja ovise o konkretnoj situaciji Crkve u njezinoj povijesnoj situaciji i o položaju pozvanoga bilo u Crkvi, bilo u svijetu i o ulozi koju mladi imaju u životu Crkve, s radošću se je nadati da će što prije biti u našim rukama plan teološki i pastoralno-prostorno tako sročeni da izriče aktualno stanje naše mjesne Crkve pred problemom crkvenih poziva.

32 Usp. G. Bonato, *Bibbia e catechesi*, nav. dj., str. 147–151. Ne samo kateheta već će se i animator duhovnih zvanja u radu s mladima korisno poslužiti pjesmama biblijskog sadržaja i audiovizualnim pomagalicama koja mogu obogatiti slušatelje geografskim povijesnim, umjetničkim, literarnim i kulturnim sadržajem; u zgodno vrijeme i na primjeren način pozvat će slušatelje na osobni i zajednički posao u stvaranju didaktičkih pomagala: slika, grafikona i filmova. Osobno i zajedničko čitanje Biblije, meditacija i mislena molitva na temelju biblijske poruke dobro je tlo za zrelije razmišljanje o životnom zvanju. Usp. *Ibid.*, str. 151–156.

33 Usp. *Ibid.*, str. 143–147.

34 Kongregacija za katolički odgoj pozvala je dopisom od 10. ožujka 1971. sve biskupske konferencije da izrade nacionalni plan za sva zvanja. Usp. G. Nebiolo, *La Pontificia Opera delle Vocazioni Ecclesiastiche: bilancio conciliare*, u: *Seminarium*, 2/1977, str. 537–543. Kongregacija je ponovila apel pismom od 2. siječnja 1978: „*Suggerimenti circa la redazione del Piano d'Azione Diocesano per le vocazioni e indice di argomenti*”, usp. *Seminarium* 4/1979, str. 617–633. Spomenuti dopisi poticali su biskupe da izrade, objave i u Rim pošalju svoje planove i programe za svećenička i redovnička zvanja. Do 1980. godine prispjelo je na istu Kongregaciju dokumenata iz oko 700 biskupija na više 14.000 stranica. Vidi *Seminarium* 4/1980, str. 615s. Pojedine biskupske konferencije izradile su, dopunile i posuvenirile svoje nacionalne planove. Među njima ugledno mjesto pripada planu što ga je izradila Talijanska biskupska konferencija, usp. *Vocazioni nella Chiesa Italiana: Piano pastorale per le vocazioni*, Ed. Elle Di Ci, Torino, 1985.

Pripominjem, kako nam često govori i Sveti Otac, da Crkve koje žive i djeluju u iznimno teškim prilikama ne oskudijevaju duhovnim zvanjima kao i činjenicu da su se neki suvremeni duhovni pokreti pokazali „plodna zemlja” za rast duhovnih zvanja.

2. *Duhovni poziv bitno je nadnaravne dimenzije.* – Poziv na posvećeni život, premda ima ljudskih sastavnica i subitaka, uvijek je nadnaravan događaj i po sebi donekle natpovijestan, nemjerljiv i neizreciv. Crkva o njem donosi svoj teološki sud, provjerava ga kao kvalificirani tumač božanskoga tražeći pomoć i savjet znanosti, ali se njezin sud s tim podacima ne mora podudarati, upravo zato jer zvanje uključuje čin vjere koja može zamijetiti božanski zvuk a čutilo znanosti, po sebi, do nj ne dopijeva.<sup>35</sup> Prve provjere zvanja, u njegovu začetku i rastu, zamjećuje i provjerava obiteljska i župna zajednica. Što više ta mjesta budu božanskim željama uzdignuta, to će se više pokazati ne samo kao indikatori nego kao plodno tlo za podizanje i oživljavanje duhovnih zvanja.

3. *Stvarati mentalitet pogodan za duhovna zvanja.* – Župa je bitno euharistijska zajednica, zajednica širokoga misijskog spektra i zajednica nade budućeg života. U njoj su mladi najsvježiji segment i najperspektivniji element s obzirom na pozive što ih Gospodin potiče za svoju Crkvu i za svoj narod. Ako javno mnijenje nije zahvaćeno potrebnom svetih poziva i sanirane loše posljedice pogrešno predstavljenih zvanja, mladi će na njih ostati indiferentni i rezignirani. Poziv, naime, pretpostavlja posredništvo i na razini mentaliteta koji obilježuju župnu zajednicu, obiteljski moral i duhovnu zrelost svake mjesne Crkve-biskupije.

4. *Ustrajna provedba apostolata molitve.* – Temeljno je za animaciju zvanja provesti razgranat molitveni život. Učitelj naš i Gospodin izričito zahtijeva: „Molite Gospodara žetve da pošalje radnika u svoju žetvu” (Mt 9, 38). Na osnovi tih riječi možemo zaključiti da je povijest svakog zvanja povijest molitve. U toj spoznaji i kroz nauk Duha Svetoga da je euharistija „fons et culmen” svake pastoralne akcije,<sup>36</sup> da je Marija uzor i uzrok mnogih zvanja,<sup>37</sup> da su u povijesti Crkve toliki njezini članovi postali svijetli i preporodni primjeri i činitelji bolje budućnosti, svaki će pastoralni djelatnik rado tako usmjeriti euharistijske i marijanske pobožnosti da se probudi i ostvari dovoljan broj crkvenih zvanja. Za istu će nakanu češće u molitvu vjernika uvrstiti i zaziv za svete pozive, te u pripremi za slavljenje svetih sakramenata i u samom slavlju nezaobilazno o njima govoriti. Radi toga bi bilo dobro

35 R. Zavalloni, *Contributo dell'esperienza...*, nav. dj., str. 235: „Crkva, kvalificirani tumač božanskoga, traži savjet znanosti, ali se ne poistovjećuje s njezinim istraživanjima i zaključcima. Raspoložući s izvrsnijom antenom za primanje, a to je antena vjere, ona može raspoznati božanski znak i tamo kamo ljudska antena ne dopijeva.” Usp. E. Caporello, *La dimensione vocazionale nel piano pastorale CEI per gli anni '80*, u: AA. VV. *Giovani oggi...*, nav. dj., str. 95–110, 108.

36 Usp. PO 5; PO 6; LG 3; AG 36; *Piano di Azione per le vocazioni di speciale consacrazione Arcidiocesi di Milano, Italia*, u: *Seminarium* 4/1978, str. 876–895, 891.

37 Usp. *Razvoj pastoralna zvanja...*, nav. dj., str. 101, br. 62; Pavao VI. *Marialis cultus*, hrv. prijevod u izdanju KS, Zagreb, 1975, br. 21: 35; 37; Ivan Pavao II, *La gioia della Madonna nella via della vocazione*, u: *Cari seminaristi. Discorsi di Giovanni Paolo II ai seminaristi*, Ed. Paoline – Magistero 69, Roma, 1981, str. 36–38.

zbliziti grupe mladih, ministranata, vjeronaučnih zajednica ili prošteništa. Živa krunica već se mjestimično moli za tu nakanu, a u mjesečne župne adoracije i pobožnosti prvih subota unosi molitva za sveta zvanja. To je ohrabrujući znak, ali još nije prepoznatljiv na širem području crkvenog života.

5. *Gajiti duh otvorenosti za sveopću Crkvu i raznolikost karizmi.* – Već je spomenuto da animacija zvanja mora respektirati raznolika zvanja. Pri tome mjesna Crkva mora biti otvorenog oka, ističe Sabor, za susjedne Crkve, redovničke zajednice i narode, ali i širokog srca i sluha za potrebe opće Crkve, osobito za njezin misijski i evangelizacijski rad.<sup>38</sup> Stoga je prijeko potrebno upoznati Božji narod koja je narav i dostojanstvo njegova kraljevskog svećeništva, ali to pravo uključuje i spoznaju o naravi i dostojanstvu ministerijalnog svećeništva i posebnih poziva što ih je Crkva odobrila prema karizmi i pravilu utemeljitelja pojedinih redovničkih zajednica, družbi i instituta. Uvijek je pri tom, upozoruje Sabor, važno uočiti činjenicu kako tim pozivima Gospodin provida svoju Crkvu koja je hijerarhijski izgrađeno društvo.<sup>39</sup>

6. *Koristiti dostignuća tehnike i mas-medija.* – Liturgijski je određeno da nedjelja Dobrog pastira bude Svjetski dan molitve za zvanja. Liturgijski je smješten između svetkovine Uskrsa i Duhova, što mu daje posebnu draž i značenje. Prigodna poruka za taj dan upućena od prvosvećenika ili ordinarija dobro je polazište za češći govor, propovijed i razgovor o ovoj temi. Taj dan molitve trebao bi postati gotovo svagdašnji u crkvenom radu, djelovanju i u osobnom angažmanu svećenika. U tu svrhu mogu poslužiti filmovi i pisani materijal, što je skupljen ili registriran u Centru za zvanja: Zagrebu, i češći natpisi u crkvenom tisku. Zbog slabe međusobne povezanosti i poznavanja mnogi pokušaji i akcije ostale su do sada izolirane i neostvarene. Filmovi o sjemeništima, dakonskim i svećeničkim redenjima, mladim misama, godišnjicama redjenja ili zavjetovanja morali bi izvan uskog kruga prijatelja i znanaca biti upotrebljiv i bolje iskorišten materijal u animaciji svetih zvanja.

7. *Provesti razmjenu misli i iskustva.* – Važno je ipak unatoč svemu uočiti ljudski faktor u animaciji zvanja. Zbog toga bi bilo korisno posvetiti veću pozornost obiteljima s brojnog djetom, uključivati bolesnike koji na specifičan način mogu pridonijeti i dobrotvore koji mogu pomoći uspješnost animacije, te pripremiti da župu posjećuju misionari ili svećenici koji će o toj temi govoriti i razgovarati s mladima.

Za pojačanu animaciju dobro će doći pripremanje susreta župe sa sjemeništarcima i bogoslovima. Dobro je organizirati posjet mladih odgojnim crkvenim ustanovama, o toj temi razmjenjivati misli s ministrantima i grupama mladih, pripremati izložbe o zvanjima u toku vjeronaučne godine, voditi hodočašća s tom namjerom na razini dekanata ili regije. I na kraju svećenici bi trebali međusobno razgovarati i propovijedati o zvanjima.<sup>40</sup>

38 O tome vidi poticaje u OT 2: AG 15; 19; 20.

39 Usp. LG 8: 40; Pavao VI, *Poruka za 5. SDMZ*, u: SVNZ 3/1968. str. 27–30.

40 O tome pobudno govori već citirani dokument *Razvoj pastorala zvanja*, usp. br. 32–36, 53, 59. O načinu provedbe i mogućnostima animacije duhovnih zvanja što ih potiču poruke prvosvećenika za SDMZ, usp. J. Batelja, *Zetva je velika. Izvještaj o papirskim dokumentima za Svjetski dan molitve za zvanja*, Izd. Informativni centar za zvanja, Zagreb, 1985. str. 53–59.

8. *Uključiti što više mladih u susrete.* — Na poziv župnika više je redovničkih animatora u posljednjih nekoliko godina posjećivalo naše župe, koji su govorili ili prikazivali filmove o svojim redovničkim zajednicama. Iskustva animatora ovise o tome kako su župnici pripremili mlade ili župu za taj susret. Da bi se ostvarili što bolji rezultati, moraju se međusobno bolje povezati i surađivati s jedne strane župnici i kapelani, a s druge strane animatori i župe u koje su pozvani ili u koje žele doći.

Drugi oblik animacije su susreti dječaka ili djevojčica u različitim mjestima. Takvih primjera ima i u drugim biskupijama, no zbog nedovoljnog uvida i spoznaja o njima, donosim nekoliko podataka o susretima takve vrsti u zagrebačkoj nadbiskupiji i dakovačkoj biskupiji. Tako je primjerice na susretima u Brodskom Brdu u posljednje tri godine sudjelovalo više od 900 dječaka. Ako i nisu svi pošli u sjemenište, tamo su mogli steći dublje vjerničko iskustvo i primiti navještaje bez kojih bi bili crkveno siromašniji. Centar za zvanja u Zagrebu organizirao je do sada tijekom tri godine 11 takvih susreta: deset susreta dječaka od 5. do 8. razreda i jedan susret srednjoškolaca. Susreti su održani u Velikoj, Remetincu i u Zagrebu.

Pripominjem da je 1985. po prvi put organiziran susret srednjoškolaca, kojem je prisustvovalo 12 mladića, od kojih su devetorica izjavila nakon susreta da želi poći u sjemenište, a šestorica su tu izjavu i ostvarila. Iste godine od 173 dječaka u životnoj dobi od 10. do 15. godine, 80 ih je nakon susreta izjavilo da želi poći u sjemenište. Slične susrete organizira Dječačko sjemenište na Šalati dvaput ljeti i jednocizimi na kojima sudjeluje od 200 do 250 dječaka. Zanimljivo je istaknuti da od današnjih 120 sjemeništaraca, 90 bijaše jedanput ili pet puta na tako organiziranim susretima. K tomu pripominjem da slične susrete organiziraju diljem naše domovine različite redovničke zajednice, koje očekuju u toj akciji i ubuduće suradnju i podršku svih pastoralnih djelatnika.<sup>41</sup>

41 Budući je apostolat susreta kao animacija zvanja proveden samo u pojedinim biskupijama i u manjem broju redovničkih zajednica, donosim nekoliko podataka koji su dobri pokazatelji kakve plodove takav apostolat daje tamo gdje je dobro osmišljen i proveden: U splitskoj nadbiskupiji se već godinama održavaju duhovno-rekreativni susreti učenika od 6. do 8. razreda s naglaskom na animaciji za duhovna zvanja. Od 35 sjemeništaraca koji su u šk. god. 1985/86. u Nadbiskupskom sjemeništu u Splitu, njih 17 sudjelovalo je na spomenutim susretima. Usp. *Dopis Rektorata Nadbiskupskog sjemeništa u Splitu*, do 13. veljače 1986. u *Arhivu Informativnog centra za zvanja* u Zagrebu.

Od 100 sjemeništaraca za zagrebačku nadbiskupiju, koji se pripremaju za svećeništvo u Dječačkom sjemeništu na Šalati u Zagrebu, 83 sudjelovala su 1–5 puta na duhovno-rekreativnim susretima što ih je organiziralo Dječačko sjemenište ili Centar za zvanja u Zagrebu. Zanimljivo je spomenuti i slijedeći podatak: godine 1985/86. upisana su u I. razred za zagrebačku nadbiskupiju 34 učenika; 29 učenika (85,3 %) bilo je nazočno 1–5 puta na susretima animacije za zvanja, usp. *Ibid.*, *Dopis Rektorata Dječackog sjemeništa u Zagrebu*, od 6. veljače 1986. i *Dopis o sudjelovanju sjemenistaraca u Zagrebu na susretima za animaciju zvanja*, što ga je 4. veljače 1986. dostavio p. Stjepan Fridl, prefekt Dječackog sjemeništa i voditelj susreta na Šalati u Zagrebu. Prema dopisu p. S. Fridla vidljivo je kako je od 1978. do 1985. na susretima na Šalati sudjelovalo 2319 sudionika. Premda se u tom zbiru neki daci pojavljuju više puta, ipak na ozbiljna i pobudna razmišljanja i obaveze potiče apostolat susreta.

Zanimljivo je uočiti još jedan podatak: u susretima što su ih organizirali oci isusovci na Fratrovcu u Zagrebu u razdoblju od 1979. do 1985. (6 god!), duhovne vježbe obavilo je 920 dječaka u 1227 sudjelovanja, od kojih se 78 nalazi u različitim sjemeništim, novicijatu ili bogosloviji. Usp. *Dopis o sudjelovanju mladića na duhovnim vježbama na Fratrovcu u Zagrebu*, od 5. veljače 1986, što ga je Centru za zvanja u Zagrebu dostavio p. Stjepan Kuzmić, voditelj susreta.

Sve ovo samo po sebi neće uroditi plodom. Zato su prijeko potrebne molitve za zvanja i svećenika i vjernika. Naime, potrebno je da kroz sav Božji narod prostruji molitveni život i savjet Duha Svetoga, jer, kako reče sv. Augustin, „zvuk mojih riječi puni vaše uši, ali pravi učitelj je u nutrini. Ne vjerujte da možete shvatiti što god od čovjeka. Ja mogu poticati silinom riječi, ali ako nema Onoga koji poučava, uzaludan je moj govor.“<sup>42</sup>

---

Spominjem i susrete djevojaka što ih organiziraju ženske redovničke zajednice. Centar za zvanja u Zagrebu nema potpunih podataka o tim susretima niti uvida o njihovoj provedbi. Sa sigurnošću mogu iznijeti sljedeći podatak: U toku 1985. sestre karmelićanke Božanskog Srca Isusova na Vrhovcu u Zagrebu, organizirale su pet turnusa duhovnih vježbi za djevojke. Odazvalo se 87 osmoškolki i 79 djevojaka iz srednje škole. Nakon obavljenih duhovnih vježbi toj se redovničkoj zajednici priključilo 7 djevojaka. Usp. *Dopis o duhovnim vježbama djevojaka kod SS. Karmelićanki Boz. S. I.*, što ga je u Centru za zvanja u Zagrebu, 18. veljače 1986, dostavila s. Anastazija Veić, odgovorna za apostolat zvanja u Družbi karmelićanki Božanskog Srca Isusova.

42 Sv. Augustin, *In Ep. Joannis ad Parthos*, 3, 13; PG 35, 2004.